

Ének-Zene

helyi tanterv

Érvényes: 2023.09.01-től az 5-8. évfolyamok számára

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	3
5. ÉVFOLYAM	6
ZENEMŰVEK/NÉPDALOK, MŰDALOK	6
ZENEMŰVEK/ZENEHALLGATÁS	7
ZENEI ISMERETEK/RITMIKAI FEJLESZTÉS.....	8
ZENEI ISMERETEK/HALLÁSFEJLESZTÉS	8
ZENEI ISMERETEK/ZENEI ÍRÁS-OLVASÁS.....	9
EGYÉB.....	10
6. ÉVFOLYAM	13
ZENEMŰVEK/NÉPDALOK, MŰDALOK	13
ZENEMŰVEK/ZENEHALLGATÁS	14
ZENEI ISMERETEK/RITMIKAI FEJLESZTÉS.....	15
ZENEI ISMERETEK/HALLÁSFEJLESZTÉS	15
ZENEI ISMERETEK/ZENEI ÍRÁS-OLVASÁS.....	16
EGYÉB.....	17
7. ÉVFOLYAM	21
ZENEMŰVEK/NÉPDALOK, MŰDALOK	22
ZENEMŰVEK/ZENEHALLGATÁS	23
ZENEI ISMERETEK/RITMIKAI FEJLESZTÉS.....	24
ZENEI ISMERETEK/HALLÁSFEJLESZTÉS	24
ZENEI ISMERETEK/ZENEI ÍRÁS-OLVASÁS.....	25
EGYÉB.....	26
8. ÉVFOLYAM	30
ZENEMŰVEK/NÉPDALOK, MŰDALOK	31
ZENEMŰVEK/ZENEHALLGATÁS	32
ZENEI ISMERETEK/RITMIKAI FEJLESZTÉS.....	33
ZENEI ISMERETEK/HALLÁSFEJLESZTÉS	33
ZENEI ISMERETEK/ZENEI ÍRÁS-OLVASÁS.....	34
EGYÉB.....	35

Bevezetés

A fenti életszakaszban a fejlesztés fő célja a tanuló továbbvezetése a tevékenységközpontú zenei megismerés folyamatában. Cél továbbá, hogy minél több játékos és kreatív módszert használjanak képzeletük fejlesztésére. A közös éneklések, zenélések, mint a személyiség egészséges fejlődésének nélkülözhetetlen formái segítik a másokkal történő harmonikus együttműködést, a közösségi összetartozás érzését, az önkifejezés, az önismeret belső készletének kialakulását. Kodály útmutatása szerint, az így megszerzett tapasztalatok elvezetnek a remekművek befogadásához.

A tanulók tovább ismerkednek a klasszikus zenekar hangszereivel, valamint magyar népi hangszerekkel is.

A zenei készségfejlesztés célja ebben az életkorban a zenei anyagban megismert ritmus- és ütemfajták megismerése és gyakorlása. A ritmikai, dallami, és hallási készségek fejlesztésében és gyakorlásában egyre nagyobb szerepet kap az önkifejezés, a tanult zenei elemek és eszközök önálló alkalmazása.

A zenehallgatás célja a művek megismerésén túl a zenei kifejezőeszközök mélyrehatóbb elemzése és a zeneművek tágabb történelmi és társadalmi kontextusban való értelmezése. Az értelmezés része a zene keltette gondolatok, érzések, vélemények szóbeli kifejezése is, melyek az érzelmi nevelést segítik.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

A tanórák anyagán keresztül (szöveg értelmezése, a dal, a mű keletkezés-körülményeinek megismerése, a múlt tapasztalatainak feltárása,) a diákok életkoruknak megfelelően az emberiség és az egyén fejlődésével kapcsolatban teljes információt kapnak - kapcsolódva a többi tantárgy anyagához, megteremtve ezáltal a tantárgyi komplexitást is. Minden játékos feldolgozásban megvalósul a kompetenciák gyakoroltatása.

A készségek fő területei:

- előadói, befogadói és alkotókészség.

Az ének-zene tantárgy által fejlesztett kulcskompetenciák:

- a tanulás, kommunikációs, digitális, személyes és társas kapcsolati kompetenciák, logikus gondolkodás, kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái.

ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

A Készségek fő területei:

- előadói, befogadói és alkotó készség, melyek a fenti témakörökön belül találhatóak.

Az ének-zene tantárgy által fejlesztett kulcskompetenciák:

- a tanulás, kommunikációs, digitális, személyes és társas kapcsolati kompetenciák, kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A TANTÁRGY ÓRAKERETE:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Éves órakeret</i>
5.	1	35
6.	2	70
7.	1	35
8.	1	35

A TÉMAKÖRÖK ÓRASZÁMA ÉVFOLYAMONKÉNT

Témakör neve	KTT 5-6.	5.	6.	KTT 7-8.	7.	8.
Zeneművek/Népdalok	54	18	36	30	15	15
Zeneművek/Zenehallgatás	21	7	14	24	12	12
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	12	4	8	6	3	3
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	9	3	6	6	3	3
Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás	9	3	6	4	2	2
Összes óraszám:	105	35	70	70	35	35

TANKÖNYVEK, SEGÉDESZKÖZÖK

- A Mozaik Kiadó Muzsikáló nagyvilág sorozat Ének-zene adott osztályos tankönyve, amelyet a tanulók a tanítási órán a Gimnázium tulajdonát képező könyvtári állományból magukhoz vehetnek.
- Hangjegyfűzet helyett az ének-órán megoldandó írásbeli feladatokat a tanártól kapott lapokon teszik meg a tanulók.
- Grafit és színes ceruza, valamint toll használata minden alkalommal eszköze az órai munkának.
- A további eszközöket, ének könyveket, kottákat a tanár biztosítja a tanulók számára.

ÉRTÉKELÉS

- Alaphelyzetben kétpólusos értékelést kapnak a tanulók: érték létrehozása jeles osztályzatot, az el nem készített feladatmegoldás pedig elégtelen értékelést von maga után.
- A személyre szabott írásbeli értékelés, minősítés után a tanári instrukció alapján történt módosítás, javítás és a lezárt munka minősége a végső osztályzatban az ötfokú skálán követhető nyomon.

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta:

Kiskunhalas, 2023.08.31.

Andáné Vastag Andrea
ének-zene
szakos tanár

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Kiskunhalas, 2023.10.02.

.....
Szabó Ferenc
intézményvezető

Jóváhagyta:

Kiskunhalas, 2023.

.....
fenntartó

5. évfolyam

BEVEZETŐ

A Kerettanterv témakörei:

- Zeneművek/Népdalok, műdalok
- Zeneművek/Zenehallgatási anyag
- Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés
- Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés
- Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Zeneművek/Népdalok, műdalok

ISMERETEK

- 26 dal megismerése
- A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése
- A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése
- A Szózat hallás utáni megtanulása és éneklése

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Népdalok a magyar népzene régi és új rétegéből, más népek dalai és műdalok hallás utáni megtanulása, éneklése kottaképről és emlékezetből, szöveggel
- Különböző stílusú műdalok, kánonok, duettek, zenei szemelvények hallás utáni megtanulása és éneklése kottaképről és emlékezetből
- Megzenésített versek éneklése tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel

Befogadói készség:

- Az új dalok egyre értőbb meghallgatása
- A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben

Alkotói készség:

- Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban
- A megélt élmények feldolgozásának segítése

FOGALMAK

Népzenevel kapcsolatos fogalmak: régi és új stílusú népdal; kvintváltás; ereszkedő és kupolás dallamvonal; tempo giusto, parlando, rubato; adatközlő, népzene gyűjtés

Műzenének az énekléssel kapcsolatos fogalmak: korszakokhoz kapcsolódóan; a cappella; kamaraének – társasének; versmegzenésítés;

Zenei szakkifejezések az énekléssel kapcsolatosan, zeneelméleti fogalmak

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A megszokott gyakorlat szerint.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A magyar nyelv és irodalom, hon- és népismeret, hit-és erkölcsstan, testnevelés tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban.

Zeneművek/Zenehallgatás

ISMERETEK

- A legelterjedtebb magyar népi hangszerek (pl. tekerő, duda, cimbalom, citera, doromb, furulya, tárogató, síp) ismerete
- A klasszikus zenekar hangszercsaládjainak felsorolása, és alapvető hangszereinek megnevezése (fafűvők rézfűvők, vonós, ütős)
- A karmester és a karvezető különböző szerepének megértése
- A madrigalizmus (szövegfestés) megfigyelése a különböző korokban, a szöveges és abszolút zenében

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- A zene keltette érzések, gondolatok, vélemények megfogalmazása tanári kérdések segítségével
- Párhuzamok felismerése a régmúlt, közelmúlt és a jelen zenei megnyilvánulásai között a hallgatott zenékben
- Jellegzetes hangszerek, hangszercsoportok kapcsolása a megismert népzenei és műzenei stílusokhoz/műfajokhoz

Befogadói készség:

- Kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között.
- Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket
- Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében

FOGALMAK

Népi és klasszikus hangszercsaládok és hangszerek; karmester; karvezető, programzene; színpadi zene; alkalmazott zene; cselekmény, műfaj; funkció; zenei téma; komolyzene, könnyű zene; madrigál; a vegyeskar szólamai (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus)

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel ifjúsági hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszóltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A magyar nyelv és irodalom, hon- és népismeret, hit-és erkölcsstan, testnevelés tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban.

Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés

ISMERETEK

- A tanult ritmusértékek bővítése a 16-od, kis éles és nyújtott ritmussal.
- Ismeri és használja gyakorló nevüket, grafikai jelüket és értéküket
- Érzékeli a páros, páratlan és a váltakozó ütemet

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Páros és páratlan lüktetés felismerése
- Váltakozó ütemek megfigyelése az énekes- és zenehallgatási anyagban

Alkotói készség:

- páros és páratlan lüktetésű ritmussorok alkotása a tanult ritmusokkal hiányos ritmussorok tud kiegészítése vagy teljes megalkotása a megadott formai kereteken belül tá-titi, szinkópa, nyújtott és éles ritmusokkal, tizenhatodokkal.

FOGALMAK

kis éles, kis nyújtott ritmus; tizenhatod; váltakozó ütem

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A dalok ritmusának hangoztatása
- Ritmuskánon, felelgetős a tanárral, később az osztály csoportjai között
- Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A matematika tantárgy törtek témakörrel és a logikus gondolkodás területével.

Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés

ISMERETEK

- Tiszta kvint, tiszta kvárt, tiszta oktáv
- Kis terc, nagy terc, kis szekund, nagy szekund
- Dúr és moll hangzás
- Módosított hangok felismerése, dallamalkotó szerepük értelmezése

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- A tiszta hangközök felismerése és megnevezése
- A kis és nagy terc és szekund hangzatalakotó szerepének érzékelése és megértése
- A dúr és moll jellegű hangzás megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan

- Az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése és megnevezése
- A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából
- Az intonációs készség és a megosztott figyelem képességének fejlesztése a többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével
- A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése
- Alkotói készség: rövidebb pentaton és hétfokú dallamokat tud kiegészíteni, befejezni és egyszerűbb formában megalkotni

FOGALMAK

hangköz; hangzat; hármashangzat; dúr - moll jelleg; módosított hangok; módosító jelek

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A matematika tantárgy a logikus gondolkodásfejlesztés területe.

Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás

ISMERETEK

- a tizenhatod – formációk grafikai képe és írása
- a kis éles és kis nyújtott ritmusok grafikai képe és írása
- a tiszta hangközök grafikai képe és írása
- a módosított hangok grafikai képe és írása
- az abszolút hangnevek
- C-dúr, a-moll

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- ritmusgyakorlatok olvasása és hangoztatása tizenhatodos, kis éles és kis nyújtott ritmusok fordulataival
- az új ritmikai elemek felismerése kottaképben
- az új ritmikai elemek leírása rövid gyakorlatokban
- a tiszta, kis- és nagy hangközök megfigyelése, megnevezése és írása az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan
- a tanult hangközök éneklése tanári segítséggel
- a tanult hangközök megszólaltatása egyidejűleg is, énekelve és hangszeren próbálva
- rövid dallamok írása betűkottáról hangjegybe, C-dóban

FOGALMAK

tempójelzés; relatív szolmizáció; abszolút hangnevek; dúr; természetes moll; előjegyzés, hangközök, ritmusértékek

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Az idegen nyelvek, matematika tantárgyak.

Egyéb

AZ ÓRA MENETE

Beéneklés

- énekeskönyv, könnyűzenei dallamok, gyermekdalok
- egyéni éneklés, „kántorizálás”
- énektechnikák

Tananyag

- ismétlés, füzetlapon munkáltatás, ellenőrzés
- gyakorlás
- új tananyag tanulása
- játékos számonkérés
- egyéni fejlesztés

Lezárás

- pentatónia
- füzetlapok beszédese
- személyes figyelem
- játékos éneklés
- könnyűzenei szemelvények éneklése, hallgatása

A TANÉV TAGOLÁSA TANANYAG TEKINTETÉBEN

Ünnepeink dalai

- Himnusz, Szózat (táborban megtanulják), népi hangszerbemutató

Magyar népzene – népszokások rendje

- új stílusú népdalok - stílus, formák, ritmusértékek, hangközök, hangsorok karakterei
- régi stílusú népdalok - stílus, formák, ABC-s hangok, abszolút rendszer, előjegyzések
- magyar népi hangszerek, rokon népek dalai (dalgyűjteményből), térkép

A XX. század zeneszerzői – népdalfeldolgozás (dalgyűjteményből)

- Szőnyi Erzsébet, Bárdos Lajos
- magyar műzene a reneszánsz, barokk határából – magyar táncok

- Kodály Zoltán
- Székelyfonó
- Kállai kettős - a zenekar hangszerei
- kórusművek: Pünkösdlő

Műzene története

- őskor
- ókor
- középkor
- reneszánsz
- barokk
- zenetörténeti rejtvények

AZ ÓRA MENETÉVEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK

Dalgyűjtemény

- a tanultak kiegészítése, megerősítése
- rokon népek dalai
- feldolgozások

Összefoglalás

- az év ismereteiből: zenei írás, zeneelmélet, népzene rendszerezése, térképismeret
- Zenehallgatás életkornak megfelelően a témakörök szerint, könnyűzenei felvételek a diákok ajánlásai alapján

Módszerek az órán és az órák között váltakoznak:

- a daltanítás hallás vagy kottakép után frontális módszerrel történik – bevezetés, bemutatás, magyarázat, felolvasatás, szemléltetés, erősítés internetes lehetőségek által
- önálló tanulói megfigyelések, a felfedezéssel tanulás, a megbeszélés és vita az új ismeretanyag feldolgozásának eszközeként jelenik meg
- a dalok kívánalmá szerint szerepjáték, játék formájában oldódik meg a tudatosítás folyamata
- munkáltató módszer a füzetlapon, táblánál megoldott feladatok esetében a gyakorlásnál használható
- kiselőadás és a kooperatív oktatási módszer a számonkérés egyik eszköze
- a projektmódszer a legjobb az osztálykirándulások (Határtalanul, erdei iskola) esetében, amikor a fő téma egyik kiegészítő területe az éneklés és a dalokhoz kapcsolódó ismeretek.
- a zenei szakkifejezések, zeneelméleti ismeretek játékosan, dalokon keresztül megemlítve, gyakorlás a kéz finommechanikai mozgását fejlesztve sordísz, rajzolás nagyítva (vonalrendszer, a zene elemei: ritmus, hangok, hangközök, hangsorok – gyermekjátékdalok ismétlése)
- tanulás tanítása minden új fogalomnál, ismeret elsajátítása esetén

TÉMAKÖRÖNKÉNTI ÖSSZESÍTÉS

Témakör	Óraszám
I. Ünnepeink dalai	2
II. Magyar népzene – népszokások rendje	15
III. A XX. század zeneszerzői – népdalfeldolgozás (dalgyűjteményből)	10
IV. Műzene története	8
Összesen:	35

6. évfolyam

BEVEZETŐ

A Kerettanterv témakörei:

- Zeneművek/Népdalok, műdalok
- Zeneművek/Zenehallgatási anyag
- Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés
- Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés
- Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Zeneművek/Népdalok, műdalok

ISMERETEK

- 50 dal megismerése
- A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése
- A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése
- A Szózat hallás utáni megtanulása és éneklése

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Népdalok a magyar népzene régi és új rétegéből, más népek dalai és műdalok hallás utáni megtanulása, éneklése kottaképről és emlékezetből, szöveggel
- Különböző stílusú műdalok, kánonok, duettek, zenei szemelvények hallás utáni megtanulása és éneklése kottaképről és emlékezetből
- Megzenésített versek éneklése tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel

Előadói készség:

- Éneklését tudja a dalok karakteréhez, hangulatához igazítani
- Előadásában tud hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez alkalmazkodni

Befogadói készség:

- Az új dalok egyre értőbb meghallgatása
- A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben

Alkotói készség:

- Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban
- A megélt élmények feldolgozásának segítése

FOGALMAK

Népzenevel kapcsolatos fogalmak: régi és új stílusú népdal; kvintváltás; ereszkedő és kupolás dallamvonal; tempo giusto, parlando, rubato; adatközlő, népzenegyűjtés

Műzenének az énekléssel kapcsolatos fogalmai: korszakokhoz kapcsolódóan; a cappella; kamaraének – társasének; versmegzenésítés;

Zenei szakkifejezések az énekléssel kapcsolatosan, zeneelméleti fogalmak

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A népdalokhoz kapcsolódó gyermekjátékok, népszokások, táncok előadása
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dalok kapcsán

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A magyar nyelv és irodalom, hon- és népismeret, hit-és erkölcsstan, testnevelés tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban.

Zeneművek/Zenehallgatás

ISMERETEK

- A legelterjedtebb magyar népi hangszerek (pl. tekerő, duda, cimbalom, citera, doromb, furulya, tárogató, síp) ismerete
- A klasszikus zenekar hangszercsaládjainak felsorolása, és alapvető hangszereinek megnevezése (fafűvők rézfűvők, vonós, ütős)
- A karmester és a karvezető különböző szerepének megértése
- A madrigalizmus (szövegfestés) megfigyelése a különböző korokban, a szöveges és abszolút zenében

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- A zene keltette érzések, gondolatok, vélemények megfogalmazása tanári kérdések segítségével
- Párhuzamok felismerése a régmúlt, közelmúlt és a jelen zenei megnyilvánulásai között a hallgatott zenékben
- Jellegzetes hangszerek, hangszercsoportok kapcsolása a megismert népzenei és műzenei stílusokhoz/műfajokhoz

Befogadói készség:

- Kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között.
- Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket
- Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében

FOGALMAK

Népi és klasszikus hangszercsaládok és hangszerek; karmester; karvezető, programzene; színpadi zene; alkalmazott zene; cselekmény, műfaj; funkció; zenei téma; komolyzene, könnyű zene; madrigál; a vegyeskar szólamai (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus)

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel ifjúsági hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről

- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A magyar nyelv és irodalom, hon- és népismeret, hit-és erkölcsstan, testnevelés tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban.

Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés

ISMERETEK

- A tanult ritmusértékek bővítése a 16-od, kis éles és nyújtott ritmussal.
- Ismeri és használja gyakorló nevüket, grafikai jelüket és értéküket
- Érzékeli a páros, páratlan és a váltakozó ütemet

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Páros és páratlan lüktetés felismerése
- Váltakozó ütemek megfigyelése az énekes- és zenehallgatási anyagban

Alkotói készség:

- páros és páratlan lüktetésű ritmussorok alkotása a tanult ritmusokkal hiányos ritmussorok tud kiegészítése vagy teljes megalkotása a megadott formai kereteken belül tá-titi, szinkópa, nyújtott és éles ritmusokkal, tizenhatodokkal.

FOGALMAK

kis éles, kis nyújtott ritmus; tizenhatod; váltakozó ütem

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A dalok ritmusának hangoztatása
- Ritmuskánon, felelgetős a tanárral, később az osztály csoportjai között
- Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A matematika tantárgy törtek témakörrel és a logikus gondolkodás területével.

Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés

ISMERETEK

- Tiszta kvint, tiszta kvárt, tiszta oktáv
- Kis terc, nagy terc, kis szekund, nagy szekund
- Dúr és moll hangzás
- Módosított hangok felismerése, dallamalkotó szerepük értelmezése

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- A tiszta hangközök felismerése és megnevezése
- A kis és nagy terc és szekund hangzatkötő szerepének érzékelése és megértése
- A dúr és moll jellegű hangzás megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan
- Az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése és megnevezése
- A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából
- Az intonációs készség és a megosztott figyelem képességének fejlesztése a többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével
- A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése
- Alkotói készség: rövidebb pentaton és hétfokú dallamokat tud kiegészíteni, befejezni és egyszerűbb formában megalkotni

FOGALMAK

hangköz; hangzat; hármashangzat; dúr - moll jelleg; módosított hangok; módosító jelek

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A matematika tantárgy logikus gondolkodásfejlesztés területével.

Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás

ISMERETEK

- a tizenhatod – formációk grafikai képe és írása
- a kis éles és kis nyújtott ritmusok grafikai képe és írása
- a tiszta hangközök grafikai képe és írása
- a módosított hangok grafikai képe és írása
- az abszolút hangnevek
- C-dúr, a-moll

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- ritmusgyakorlatok olvasása és hangoztatása tizenhatodos, kis éles és kis nyújtott ritmusok fordulataival
- az új ritmikai elemek felismerése kottaképben
- az új ritmikai elemek leírása rövid gyakorlatokban
- a tiszta, kis- és nagy hangközök megfigyelése, megnevezése és írása az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan
- a tanult hangközök éneklése tanári segítséggel
- a tanult hangközök megszólaltatása egyidejűleg is, énekelve és hangszeren próbálva

- rövid dallamok írása betűkottáról hangjegyre, C-dóban

FOGALMAK

tempójelzés; relatív szolmizáció; abszolút hangnevek; dúr; természetes moll; előjegyzés, hangközök, ritmusértékek

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Az idegen nyelvek, matematika tantárgyakkal.

Egyéb

AZ ÓRA MENETE

Beéneklés

- énekeskönyv, könnyűzenei dallamok, gyermekdalok
- egyéni éneklés, „kántorizálás”
- énektechnikák

Tananyag

- ismétlés, füzetlapon munkáltatás, ellenőrzés
- gyakorlás
- új tananyag tanulása
- játékos számonkérés
- egyéni fejlesztés

Lezárás

- pentatónia
- füzetlapok beszédese
- személyes figyelem
- játékos éneklés
- könnyűzenei szemelvények éneklése, hallgatása

A TANÉV TAGOLÁSA TANANYAG TEKINTETÉBEN

Ünnepeink dalai

- Ünnepek, jeles napok dalai – évszakok, napszakok, szokások dallamai

Magyar népzene

- új stílusú népdalok gyűjtők szerint
- idegen népek dalai

- Kodály tanítványok, népdalfeldolgozások, ballada

A XX. század zeneszerzői – népdalfeldolgozás

- Gárdonyi Zoltán
- Barsi Ernő, Olsvai Imre, Békefi Antal
- Ballada
  - Bartók: Gyermekeknek
  - Kodály Zoltán: Mátrai képek

Magyar zene története

- Tinódi Lantos Sebestyén
- Balassi Bálint, Bakfark Bálint
- kuruckor zenéje
- virágénekek

Műzene története

- bécsi klasszicizmus
  - Haydn
  - Mozart
  - Beethoven
    - zenei alapformák
    - műfajok
    - szimfonikus zenekar hangszerei
  - Magyar vonatkozások

AZ ÓRA MENETÉVEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK

Dalgyűjtemény

- a tanultak kiegészítése, megerősítése
- rokon népek dalai
- feldolgozások

Összefoglalás

- az év ismereteiből: zenei írás, zeneelmélet, népzene rendszerezése, térképismeret
- Zenehallgatás életkornak megfelelően a témakörök szerint, könnyűzenei felvételek a diákok ajánlásai alapján

Módszerek az órán és az órák között váltakoznak:

- a daltanítás hallás vagy kottakép után frontális módszerrel történik – bevezetés, bemutatás, magyarázat, felolvasztás, szemléltetés, erősítés internetes lehetőségek által
- önálló tanulói megfigyelések, a felfedezéssel tanulás, a megbeszélés és vita az új ismeretanyag feldolgozásának eszközeként jelenik meg
- a dalok kívánalma szerint szerepjáték, játék formájában oldódik meg a tudatosítás folyamata
- munkáltató módszer a füzetlapon, táblánál megoldott feladatok esetében a gyakorlásnál használható
- kiselőadás és a kooperatív oktatási módszer a számonkérés egyik eszköze

- a projektmódszer a legjobb az osztálykirándulások (Határtalanul, erdei iskola) esetében, amikor a fő téma egyik kiegészítő területe az éneklés és a dalokhoz kapcsolódó ismeretek.
- a zenei szakkifejezések, zeneelméleti ismeretek játékosan, dalokon keresztül megemlítve, gyakorlás a kéz finommechanikai mozgását fejlesztve sordísz, rajzolás nagyítva (vonalrendszer, a zene elemei: ritmus, hangok, hangközök, hangsorok – gyermekjátékdalok ismétlése)
- tanulás tanítása minden új fogalomnál, ismeret elsajátítása esetén

TÉMAKÖRÖNKÉNTI ÖSSZESÍTÉS

Témakör	Óraszám
I. Ünnepeink dalai	4
II. Magyar népzene – népszokások rendje	30
III. Magyar zenetörténeti ismeretek	12
IV. Műzene története	24
Összesen:	70

7. évfolyam

BEVEZETŐ

Az iskolai zenei nevelés elsődleges élmény forrása a közös éneklés és a műalkotás optimális zenei befogadása.

Az életkornak megfelelően a zenei befogadás aránya megnő, melyet változatos motivációs technikákkal és aktivitások gazdag tárházával lehet sikeressé tenni. Megkeressük azokat a közös kreatív zenélési formákat, amelyek segítenek a remekművek közelébe jutni.

Dalkincsünk folyamatosan bővül a magyar és más népek dalaival, ez által fejlődik stílusos, kifejező éneklésük. A dalok és zeneművek válogatása igazodik életkori sajátosságaikhoz.

A közös éneklés legmagasabb szintje az iskolai kórus, mely nélkül nem teljesíthetők Kodály zenei nevelési elvei.

Legfontosabb módszertani elv, hogy megfelelő motivációval a gyermek megtalálja a kapcsolatot a zeneművek által közvetített érzelmi – intellektuális élethelyzetek és a sajátja között.

A szabad órakeret lehetőséget ad az értékválasztásra kedvelt dalaiból, illetve a különböző médiumok által közvetített sokféle zenéből, napjaink szerteágazó rétegműfajaiból, a gimnázium értékrendjének megfelelő dalok megismerésére, közösségi énekek megtanulására.

A Kerettanterv témakörei:

- Zeneművek/Népdalok, műdalok
- Zeneművek/Zenehallgatási anyag
- Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés
- Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés
- Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Magyar népdalok

Új stílusú népdalok, népdalfeldolgozások, tájegységi népdalcsoportok, népszokások, jeles napok dallamai, ballada. Kodály: Hány János daljáték, Bartók: Este a székelyeknél művek megismerése. Népi hangszerekkel kapcsolatos ismeretek bővítése.

Műzenei szemelvények

Romantika korszakából származó dallamok, műalkotások, zeneszerzők megismerése. A romantikus zenekar hangszerei, a versenymű szereplői.

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Egyháztörténet dallamai, iskolai ünnepeken közösen énekelhető dalok, iskolai, városi, állami ünnepek, jeles napok énekei, történelmi dallamok.

Zeneművek/Népdalok, műdalok

ISMERETEK

- 26 dal megismerése: népdalok és műdalok
- A magyar népzene új rétegeinek jellemzői
- Műzene és népzenei feldolgozások különbsége
- A zenetörténeti stílusok vokális jellemzői
- A dúr és moll szerepe a zenei kifejezésben

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Az újonnan, hallás után tanult népdalok, műdalok éneklése kottaképről és emlékezetből
- Előadói készség: az adott dal karakterének árnyalt megszólaltatása (dinamika, tempó, zenei tagolás, frazeálás, stílus)
- A parlando, rubato, giusto természetes módú használata
- Minta a dalok hiteles megszólaltatásához, a tanári, adatközlő és művészi előadásokból
- Megzenésített versek előadása tanár, hangszeren játszó osztálytárs által megszólaltatott hangszerkísérettel
- Dalok előadása a hozzájuk kapcsolódó tánccal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel
- A helyes éneklési szokások és a tiszta intonáció fejlődése
- Felismeri a népdalok és a mai világ párhuzamait

Befogadói készség:

- Az új dalok egyre értőbb meghallgatása
- A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben

Alkotói készség:

- Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban
- A megélt élmények feldolgozásának segítése

FOGALMAK

A korábban tanultak elmélyítése.

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál
- Éneklés az iskolai kórusban
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása
- A megszokott gyakorlat szerint

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A magyar nyelv és irodalom, hon- és népismeret, hit-és erkölcsstan, történelem, földrajz, vizuális és digitális kultúra tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban, egyes témákban a matematika, fizika, biológia, idegen nyelvek területeinek érintése.

Zeneművek/Zenehallgatás

ISMERETEK

- Ismeri a zenetörténeti korszakok legfontosabb ismertetőjegyeit, történelmi és kulturális hátterüket
- Azonosítani tudja az egyes korszakokhoz tartozó zenei műfajokat, jellemzőiket, hangszerelési sajátosságait

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- a zenei befogadási készség fejlesztése a figyelem intenzitásának növelésével
- élményszerűséget biztosító zenekövetés képességének kialakítása
- a zenei ízlés és a zenei emlékezet fejlesztése a zenetörténet remekműveivel való találkozás során
- a kultúrabefogadási szándék erősödése a remekművek elemzésén keresztül
- a zene keltette érzések megfogalmazása tanári kérdések segítségével

Befogadói készség:

- Kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között.
- Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket
- Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében

FOGALMAK

Zenei korstílusok: magyar népzene, a romantika stílusjegyeinek ismerete

Zenei műfajok: versenymű, szimfónia, szimfonikus költemény, műdal, rapszódia, opera, ária, kamarazene, jazz, spirituálé.

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel ifjúsági hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Koncertfilm megtekintése
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszóllaltatási módjai, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A magyar nyelv és irodalom, történelem, digitális kultúra, hit-és erkölctan, testnevelés tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban.

Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés

ISMERETEK

- Új ismeret: 3/8, 6/8 –os ütemmutató
- Felütés- súlytalan indítás

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Ritmusgyakorlatok hangoztatása nyolcad-ütemmutatóval
- Minden, korábban tanult ritmikai ismeret gyakorlása, alkalmazása változatos formákban
- Alkotó készség: 3/8 és 6/8, valamint a felütés alkalmazása improvizáció során
- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez. Felhasználja énekhangját, az akusztikus környezet hangjait, ütőhangszereket, egyszerűbb dallamhangszereket.

Alkotói készség:

- az asszimetrikus lüktetés, súly-súlytalan játékok megvalósítása

FOGALMAK

3/8-os ütemmutató, 6/8-os ütemmutató, felütés/súlytalan kezdés

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult, új dalok ritmusának hangoztatása
- Ritmuskánon, felelgetős az osztály csoportjai között
- Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A matematika tantárgy törtek témakörrel és a logikus gondolkodás területével.

Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés

ISMERETEK

- A korábban tanultak elmélyítése, értelmezése
- Kis és nagy szext, szeptim

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- A tanult hangközők éneklése, hangoztatása változatos formákban
- Az énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése, megnevezése és éneklése
- A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából
- A dúr és moll jellegű hangzás további megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése
- Bevezetés a többszólamúságba: egy hallott szólamhoz saját szólam megszólaltatása tiszta intonációval

FOGALMAK

A korábban tanultak elmélyítése.

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A matematika tantárgy a logikus gondolkodásfejlesztés területe.

Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás

ISMERETEK

- Új ismeret: 1# 1 bé előjegyzés
- A korábbi ismeretek mobilizálása:
- Módosított és módosítójel nélküli szolmizációs hangok és törzshangok ismerete
- A szolmizációs hangok és a zenei törzshangok közötti alapvető különbség értelmezése a tanult énekelt anyagokon
- Tiszta, kis- és nagy hangközök (T1-T8) megfigyelése és megnevezése az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan
- Fél és egész hangos építkezés fogalmi ismerete
- Kis és nagy terc szerepének fogalmi ismerete a dúr és moll jelleg hangzásában

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Rövid dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban
- A kottakép újonnan tanult elemeinek felismerése kottából a tanult énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom. Továbbá: G-dúr, é-moll, F-dúr, d-moll

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Az idegen nyelvek, matematika tantárgyak.

Egyéb

AZ ÓRA MENETE

Beéneklés

- énekeskönyv, könnyűzenei dallamok, gyermekdalok
- egyéni éneklés, „kántorizálás”
- énektechnikák

Tananyag

- ismétlés, órai lapokon munkáltatás, ellenőrzés
- gyakorlás
- új tananyag tanulása
- játékos számonkérés
- egyéni fejlesztés

Lezárás

- pentatónia
- órai lapok beszédese
- személyes figyelem
- játékos éneklés
- könnyűzenei szemelvények éneklése, hallgatása

A TANÉV TAGOLÁSA TANANYAG TEKINTETÉBEN

Ünnepeink dalai

- Állami, egyházi, iskolai ünnepek, ünnepélyek zenéi

Magyar népzene

- népdalok, feldolgozások, népzene gyűjtés
- új stílusú népdalok - stílus, formák, abszolút rendszer, előjegyzések, hangsorok, hangközök a népdalokon keresztül
- tájegységi dallamok, ballada, népszokások, jeles napok dalai
- magyar népi hangszerek, rokon népek dalai (dalgyűjteményből), térképismeret

A romantika kora - XIX. század

- verbunkos zene, népies műdal, a magyar nemzeti opera megjelenése
- a romantikus zenekar hangszerei, új hangszerek megjelenése
- romantikus műfajok: német, olasz opera, a dal, hangszeres karakterdarab, szimfonikus költemény
- romantikus zeneszerzők országok szerint

AZ ÓRA MENETÉVEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK

Dalgyűjtemény

- a tanultak kiegészítése, megerősítése
- rokon népek dalai
- feldolgozások

Összefoglalás

- az év ismereteiből: zenei írás, zeneelmélet, népzene rendszerezése, térképismeret
- Zenehallgatás életkornak megfelelően a témakörök szerint, könnyűzenei felvételek a diákok ajánlásai alapján

Módszerek az órán és az órák között váltakoznak:

- a daltanítás hallás vagy kottakép után frontális módszerrel történik – bevezetés, bemutatás, magyarázat, felolvasztás, szemléltetés, erősítés internetes lehetőségek által
- önálló tanulói megfigyelések, a felfedezéssel tanulás, a megbeszélés és vita az új ismeretanyag feldolgozásának eszközeként jelenik meg
- a dalok kívánalma szerint szerepjáték, játék formájában oldódik meg a tudatosítás folyamata
- munkáltató módszer a füzetlapon, táblánál megoldott feladatok esetében a gyakorlásnál használható
- kiselőadás és a kooperatív oktatási módszer a számonkérés egyik eszköze
- a projektmódszer a legjobb az osztálykirándulások (Határtalanul, erdei iskola) esetében, amikor a fő téma egyik kiegészítő területe az éneklés és a dalokhoz kapcsolódó ismeretek.
- a zenei szakkifejezések, zeneelméleti ismeretek játékosan, dalokon keresztül megemlítve, gyakorlás a kéz finommechanikai mozgását fejlesztve sordísz, rajzolás nagyítva (vonalrendszer, a zene elemei: ritmus, hangok, hangközök, hangsorok – gyermekjátékdalok ismétlése)
- tanulás tanítása minden új fogalomnál, ismeret elsajátítása esetén

TÉMAKÖRÖNKÉNTI ÖSSZESÍTÉS

Témakör	Óraszám
I. Ünnepeink dalai	2
II. Népdalok, népdalfeldolgozások	13
III. A romantika kora	20
Összesen:	35

8. évfolyam

BEVEZETŐ

Az iskolai zenei nevelés elsődleges élmény forrása a közös éneklés és a műalkotás optimális zenei befogadása.

Az életkornak megfelelően a zenei befogadás aránya megnő, melyet változatos motivációs technikákkal és aktivitások gazdag tárházával lehet sikeressé tenni. Megkeressük azokat a közös kreatív zenélési formákat, amelyek segítenek a remekművek közelébe jutni.

Dalkincsünk folyamatosan bővül a magyar és más népek dalaival, ez által fejlődik stílusos, kifejező éneklésük. A dalok és zeneművek válogatása igazodik életkori sajátosságaikhoz.

A közös éneklés legmagasabb szintje az iskolai kórus, mely nélkül nem teljesíthetők Kodály zenei nevelési elvei.

Legfontosabb módszertani elv, hogy megfelelő motivációval a gyermek megtalálja a kapcsolatot a zeneművek által közvetített érzelmi – intellektuális élethelyzetek és a sajátja között.

Ebben a tanulási szakaszban összegződnek a korábbi tanítási egységek zeneművei zenetörténeti szemléletmóddal. A tanulók minden egyes tanévben találkoztak a fontos zenetörténeti korszakokhoz tartozó, életkori sajátosságaiknak megfelelő zeneművekkel, melyeknek itt a rendszerezése történik.

A szabad órakeret lehetőséget ad az értékválasztásra kedvelt dalaiból, illetve a különböző médiumok által közvetített sokféle zenéből, napjaink szerteágazó rétegműfajaiból, a gimnázium értékrendjének megfelelő dalok megismerésére, közösségi énekek megtanulására.

A Kerettanterv témakörei:

- Zeneművek/Népdalok, műdalok
- Zeneművek/Zenehallgatási anyag
- Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés
- Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés
- Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Magyar népdalok

A tanult és az új népdalok rendszerezése Bartók Béla, Kodály Zoltán kutatói munkája alapján, népdalgyűjtők, tájegységek szerint, népi hangszerek csoportosítása, népdalfeldolgozások, népzenei elemek a műzenében: Bartók - Cantata profana, Kodály - Psalmus Hungaricus

Műzenei szemelvények

Zenetörténeti visszatekintés - az elmúlt évben tanult zenei anyagok összefoglalása, a XX., XXI. század zenéje, könnyűzene kialakulása: stílusok a dzsessztől napjainkig.

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Egyháztörténet dallamai, iskolai ünnepeken közösen énekelhető dalok, iskolai, városi, állami ünnepek, jeles napok énekei, történelmi dallamok.

Zeneművek/Népdalok, műdalok

ISMERETEK

- 26 dal megismerése: népdalok és műdalok
- A magyar népzene rétegeinek jellemzői
- Műzene és népzenei feldolgozások különbsége
- A zenetörténeti stílusok vokális jellemzői
- A zene elemeinek ismerete, a zene kifejezőeszközei, előadói szerep, hitelesség

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Az újonnan, hallás után tanult népdalok, műdalok éneklése kottaképről és emlékezetből
- Előadói készség: az adott dal karakterének árnyalt megszólaltatása (dinamika, tempó, zenei tagolás, frazeálás, stílus)
- A parlandot, rubato, giusto természetes módú használata
- Minta a dalok hiteles megszólaltatásához, a tanári, adatközlő és művészi előadásokból
- Megzenésített versek előadása tanár, hangszeren játszó osztálytárs által megszólaltatott hangszerkísérettel
- Dalok előadása a hozzájuk kapcsolódó táncsal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel
- A helyes éneklési szokások és a tiszta intonáció fejlődése
- Felismeri a népdalok és a mai világ párhuzamait
- Különbséget tesz a kommersz és az igényes munka között
- Felismeri az adott zene üzenetét

Befogadói készség:

- Az új dalok egyre értőbb meghallgatása
- A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben

Alkotói készség:

- Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban
- A megélt élmények feldolgozásának segítése

FOGALMAK

A korábban tanultak elmélyítése.

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál
- Éneklés az iskolai kórusban
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekből
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása
- A megszokott gyakorlat szerint

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A magyar nyelv és irodalom, hon- és népismeret, hit-és erkölcsstan, történelem, földrajz, vizuális és digitális kultúra, testnevelés tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban, egyes témákban a matematika, fizika, biológia, idegen nyelvek területeinek érintése.

Zeneművek/Zenehallgatás

ISMERETEK

- Ismeri a zenetörténeti korszakok legfontosabb ismertetőjegyeit, történelmi és kulturális hátterüket
- Azonosítani tudja az egyes korszakokhoz tartozó zenei műfajokat, jellemzőiket, hangszerelési sajátosságait

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- a zenei befogadási készség fejlesztése a figyelem intenzitásának növelésével
- élményszerűséget biztosító zenekövetés képességének kialakítása
- a zenei ízlés és a zenei emlékezet fejlesztése a zenetörténet remekműveivel való találkozás során
- a kultúrabefogadási szándék erősödése a remekművek elemzésén keresztül
- a zene keltette érzések megfogalmazása tanári kérdések segítségével

Befogadói készség:

- Kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között.
- Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket
- Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében

FOGALMAK

Zenei korstílusok: magyar népzene és a műzenei területein egyaránt

Zenei műfajok: a zenetörténeti, népzenei korszakokhoz kötődően

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel ifjúsági hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Koncertfilm megtekintése
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszóllaltatási módjai, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A magyar nyelv és irodalom, történelem, digitális kultúra, hit-és erkölcsan, testnevelés tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban.

Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés

ISMERETEK

- A lüktetés, a súly-súlytalan felismerése
- A magyar népzene és az idegen népek dalainak jellegzetes ritmikájának ismerete

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Ritmusgyakorlatok hangoztatása, ritmuskánon létrehozása
- Minden, korábban tanult ritmikai ismeret gyakorlása, alkalmazása változatos formákban
- Alkotó készség: az eddig tanultak alkalmazása improvizáció során
- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez. Felhasználja énekhangját, az akusztikus környezet hangjait, ütőhangszereket, egyszerűbb dallamhangszereket.

Alkotói készség:

- az asszimetrikus lüktetés, súly-súlytalan játékok megvalósítása

FOGALMAK

az eddig tanultak ismétlése

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult, új dalok ritmusának hangoztatása
- Ritmuskánon, felelgetős az osztály csoportjai között
- Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A matematika tantárgy törtek témakörrel és a logikus gondolkodás területével.

Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés

ISMERETEK

- A korábban tanultak elmélyítése, értelmezése
- Hangközök felismerése, kottakép létrehozása

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- A tanult hangközök éneklése, hangoztatása változatos formákban
- Az énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése, megnevezése és éneklése
- A tanult dalok, egyszerű zenei részletek követése kottából
- A dúr és moll jellegű hangzás további megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan

- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése
- Bevezetés a többszólamúságba: egy hallott szólamhoz saját szólam megszólaltatása tiszta intonációval

FOGALMAK

A korábban tanultak elmélyítése.

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A matematika tantárgy a logikus gondolkodásfejlesztés területe.

Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás

ISMERETEK

- Hangsorok ismerete: pentaton, pentachord, hétfokúság
- A korábbi ismeretek mobilizálása
- Módosított és módosítójel nélküli szolmizációs hangok és törzshangok ismerete
- A szolmizációs hangok és a zenei törzshangok közötti alapvető különbség értelmezése a tanult énekelt anyagokon
- Tiszta, kis- és nagy hangközök (T1-T8) megfigyelése és megnevezése az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan
- Fél és egész hangos építkezés fogalmi ismerete
- Kis és nagy terc szerepének fogalmi ismerete a dúr és moll jelleg hangzásában

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Rövid dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban
- A kottakép újonnan tanult elemeinek felismerése kottából a tanult énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

TERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- Kottáíráshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Az idegen nyelvek, matematika tantárgyak.

Egyéb

AZ ÓRA MENETE

Beéneklés

- énekeskönyv, könnyűzenei dallamok, gyermekdalok
- egyéni éneklés, „kántorizálás”
- énektechnikák

Tananyag

- ismétlés, füzetlapon munkáltatás, ellenőrzés
- gyakorlás
- új tananyag tanulása
- játékos számonkérés
- egyéni fejlesztés

Lezárás

- pentatónia
- órai lapok beszédese
- személyes figyelem
- játékos éneklés
- könnyűzenei szemelvények éneklése, hallgatása

A TANÉV TAGOLÁSA TANANYAG TEKINTETÉBEN

Ünnepeink dalai

- Állami, egyházi, iskolai ünnepek, ünnepélyek zenéi

Magyar népzene

- népzene gyűjtés
- tájegységi dallamok
- a magyar népzene csoportosítási lehetőségei, népdalcsokor
- a népzene elemei a magyar zeneművekben, feldolgozások
- magyar népi hangszerek, idegen népek dalai, térképismeret

Zenetörténeti visszatekintés

- őskortól a századfordulóig
- a XX., XXI. század zenéje
- a könnyűzene története, könnyűzenei irányzatok, műfajok
- zenei intézmények Magyarországon

AZ ÓRA MENETÉVEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK

Dalgyűjtemény

- a tanultak kiegészítése, megerősítése
- rokon népek dalai
- feldolgozások

Összefoglalás

- az év ismereteiből: zenei írás, zeneelmélet, népzene rendszerezése, térképismeret
- zenehallgatás életkornak megfelelően a témakörök szerint, könnyűzenei felvételek a diákok ajánlásai alapján

Módszerek az órán és az órák között váltakoznak:

- a daltanítás hallás vagy kottakép után frontális módszerrel történik – bevezetés, bemutatás, magyarázat, felolvasztás, szemléltetés, erősítés internetes lehetőségek által
- önálló tanulói megfigyelések, a felfedezéssel tanulás, a megbeszélés és vita az új ismeretanyag feldolgozásának eszközeként jelenik meg
- a dalok kívánalma szerint szerepjáték, játék formájában oldódik meg a tudatosítás folyamata
- munkáltató módszer a füzetlapon, táblánál megoldott feladatok esetében a gyakorlásnál használható
- kiselőadás és a kooperatív oktatási módszer a számonkérés egyik eszköze
- a projektmódszer a legjobb az osztálykirándulások (Határtalanul, erdei iskola) esetében, amikor a fő téma egyik kiegészítő területe az éneklés és a dalokhoz kapcsolódó ismeretek.
- a zenei szakkifejezések, zeneelméleti ismeretek játékosan, dalokon keresztül megemlítve, gyakorlás a kéz finommechanikai mozgását fejlesztve sordísz, rajzolás nagyítva (vonalrendszer, a zene elemei: ritmus, hangok, hangközök, hangsorok – gyermekjátékdalok ismétlése)
- tanulás tanítása minden új fogalomnál, ismeret elsajátítása esetén

TÉMAKÖRÖNKÉNTI ÖSSZESÍTÉS

Témakör	Óraszám
I. Ünnepeink dalai	2
II. Magyar népzene - összefoglalás, népzene a műzenében	17
III. Zenetörténeti visszatekintés	7
IV. A XX., XXI. század zenéje	9
Összesen:	35